



**VIDEN OG ERFARING  
FRA AKTUELLE  
VILDTFORVALTNINGSPROJEKTER**

**FAGRAPPORT  
FRA DEN FAGLIGE  
KONFERENCE OM  
JÆGERNES VIDENS  
OPSAMLING**



**DANMARKS  
JÆGERFORBUND**



Foto: Danmarks Jægerforbund

Udgivelsesår: Oktober 2015

Redaktion: **Niels Søndergaard**  
Jagtfagligchef/Afdelingschef  
Rådgivnings- og Uddannelsesafdelingen  
Danmarks Jægerforbund

Udgiver: **Danmarks Jægerforbund**  
Molsvej 34, Kalø  
3410 Rønne  
Tlf.: 8888 7500  
E-mail: [post@jaegerne.dk](mailto:post@jaegerne.dk)  
[www.jaegerforbundet.dk](http://www.jaegerforbundet.dk)

## FORORD

---

**En seriøs og kompetent jagtudøvelse og vildtforvaltningen bygger på viden. Indsamling og formidling af viden er en opgave Danmarks Jægerforbund har stort fokus på og meget gerne medvirker til.**

De projekter Danmarks Jægerforbund gennemfører eller støtter, skal medvirke til at vi lever op til vores formål og sikre bæredygtig jagt i Danmark og vildtets bevarelse. Derudover skal projekterne medvirke til at understøtte Danmarks Jægerforbunds strategi, jagtsagen som helhed og at jægerne bliver opfattet som seriøse og troværdige partnere i den nationale og internationale naturforvaltning. Jagt er aktiv naturforvaltning.

Et oplyst og faktuel besluthedsgrundlag er kernen for Jægerforbundets faglige og politiske indsatser. En given problemstilling samt en anvisning af forskellige løsningsmodeller bliver typisk fremlagt for det politiske system og en målsætning defineres inden indsatsen eksekveres. Og her medvirker projektporteføljen til viden opsamling.

Danmarks Jægerforbund skal bl.a. omsætte og bearbejde praktiske erfaringer og forskningsresultater, så de kan integreres i naturforvaltning og i driften af land- og skovbrug. Vi skal sikre udvikling og være innovative inden for implementering af praktiske erfaringer og forskningsresultater, som

operationelle forvaltningsredskaber på bedriftsniveau,

Danmarks Jægerforbund hører gerne om områder, hvor du mener vi har behov for mere viden i relation til praktisk vildtforvaltning. Med andre ord hvor har vi behov for at indhente viden, som helt konkret kan ændre livsbetingelserne for vildt, der ude hvor vi har gummistøvlerne på! Danmarks Jægerforbund skal medvirke til at sikre indsamling af viden, der kan omsættes til praktiske naturtiltag, der forbedrer livsbetingelserne for vildtet og øger naturindholdet og ikke mindst biodiversitet!

Projekter gennemføres i langt de fleste tilfælde i samarbejder og partnerskaber med aktører inden for det grønne område. Det gælder interesseorganisationer, myndigheder, samt uddannelses- og forskningsinstitutioner.

I den forbindelse skal der lyde en stor tak til alle bidragsydere og donorer, der muliggør Danmarks Jægerforbunds jagtfaglige arbejde.

Denne fagrapport er blevet til på baggrund af vildtforvaltningskonferencen afholdt af Danmarks Jægerforbund den 22. september 2015. Fagrapporten indeholder et sammendrag af de enkelte oplæg og sluttelig en opsamling på de forslag, der blev foreslået til nye projekter.

Der skal lyde en stor tak til oplægsholdere og deltagere dagen.

**NIELS SØNDERGAARD**  
Jagtfagligchef/Afdelingschef  
Rådgivnings- & Uddannelsesafdelingen  
Danmarks Jægerforbund



# MARKVILDTPROJEKTET – HVOR ER VI, OG HVOR ER VI PÅ VEJ HEN?



Forfatter

**THOMAS IVERSEN**, Projektleder Markvildtsprojektet Danmarks Jægerforbund

**Som led i udmøntningen af Naturstyrelsens forvaltningsplaner for hare og agerhøns gennemfører Danmarks Jægerforbund et nationalt markvildtsprojekt. Projektets hovedfokus ligger på at danne markvildtlav, der forvalter og monitorer markvildtet lokalt.**

Danmarks Jægerforbund leder projektet, der bakkes op af en lang række grønne interesseorganisationer, som er organiseret i en National Markvildtgruppe og en koordineringsgruppe.

Markvildtprojektet er inddelt i tre faser. Fase 1 (konceptudvikling) er gennemført i 2013. Projektet befinder sig i øjeblikket i fase 2 (dannelse af lav), der strækker sig over en treårig periode fra januar 2014 til udgangen af 2016. Herefter er planen, at projektet går over i fase 3 (driftsfasen). Der arbejdes på at finde finansiering til denne del og det forventes at projektet kan fortsætte.

Markvildtprojektteamet består i øjeblikket af 8 fagpersoner hvoraf 5 er fuldtidsansatte på projektet. Der er pr. 22. september 44 aktive markvildtlav på landsplan med et samlet interesseområde på ca. 190.000 ha og et samlet deltagerareal på ca. 57.000 ha.

De første tællerresultater er nu opgjort, bearbejdet og samlet i dette års markvildtoversigt, som kan læses i

oktobernummeret af JÆGER. Resultaterne viser, at tællemetoden virker og at de udlagte tælleruter er repræsentative for lavet som helhed. Tællerresultaterne viser stor variation mellem de enkelte lav, men som ventet ligger bestandsniveauet for de to markvildtarter generelt i den lave ende, hvor man de fleste steder skal være forsigtig med sin jagtudøvelse og i en del tilfælde helt stoppe jagten – især på agerhønsene.

Ved at sammenholde markvildtlavens optællinger med vildtudbyttet på kommuneniveau viser den overordnede tendens her, at markvildtbestandene ikke overudnyttes. Hvis denne konklusion holder, er det et vigtigt skridt i udmøntningen af et af de vigtigste mål i de nationale forvaltningsplaner.

Igennem markvildtprojektet arbejdes der målrettet på, at sikre og forbedre naturindholdet i markvildtlavene. Fokus ligger på, at sikre og forbedre levestederne for hare og agerhøne, og denne indsats skal samtidigt komme den brede landbrugsnatur til gode. Dette arbejde kunne vi ikke gøre uden de frivillige i lavene og derfor skal lyde en stor tak til alle lavdeltagere i projektet.

Yderligere informationer om markvildtprojektet kan findes på [www.markvildt.dk](http://www.markvildt.dk) eller ved at følge vores nyhedsbrev.



**MARKVILDTSPROJEKTET FINANSIERES AF  
NATURSTYRELSEN, 15. JUNI FONDEN  
OG DANMARKS JÆGERFORBUND**

# ØKOLOGISKE RUM OG BIODIVERSITET I DET ÅBNE LANDSKAB. STATUS OG FORELØBIGE TENDENSER

## KOBLINGEN MELLEM MARKVILDTPROJEKTET OG ØKOLOGISK RUM-PROJEKTET



Forfatter

**BENT O. RASMUSSEN**, Biolog/jagtkonsulent, Danmarks Jægerforbund

**Markvildtforvaltningen i Danmark baseres i udstrakt grad på forvaltningsprincipper, der har fået lov til at bestå stort set uændrede siden 1980'erne. Måske er tidspunktet kommet, hvor vi bør træde et skridt tilbage, at overveje, om det er den rigtige måde vi rådgiver på.**

Målet med Markvildtprojektet er først og fremmest at opfylde forvaltningsplanernes henstilling til at jagten på harer og agerhøns stoppes via frivillige fredninger, når de lokale bestande er lave, og at vise, at konceptet med markvildtlav fungerer i praksis. Begge dele er allerede godt dokumenteret, men der er behov for at den rådgivning, der styrer markvildtforvaltningen kvalificeres, for at indsats og effekt bliver langtidsholdbar.

Det er indledningsvist vigtigt at slå fast, at vi arbejder med et agerlandsøkosystem, der er afhængig af at jorden omlægges. Derfor arbejder vi med pionerarter, der ikke hører til i den sjældne ende af biodiversitetsskalaen, men til gengæld er selve økosystemet hårdt presset.

I markvildtrådgivningen opererer vi med 4 landskabsfunktioner som tilsammen danner grundlag for levevilkårene for agerlandsfaunaen – herunder specielt agerhønsene. "Krat", "Kantvegetation", Soleksponeret areal" og "Lysåben afgrøde".

Rådgiverne registrerer tilstedeværelsen af landskabsfunktionerne ude i markvildtlavene, og resultatet er nedslående. Man har således lige

nøjagtig så mange – eller nærmere så få – agerhøns på sit terræn, som man har fortjent.

Når Markvildtprojektet skal evalueres, vil det ikke være muligt at se en effekt af arbejdet på hverken vildtudbyttet eller bestandstællingerne. Her er 3 års projektarbejde for lidt. Vi kan vise hvor mange lav vi har oprettet, og hvor mange aktive plejetiltag de lokale deltagere har udført, men det viser jo mere menneskenes interesse for sagen end en egentlig biologisk effekt. Med andre ord er den bedste dokumentation for Markvildtprojektets resultat, at vi for eftertiden har opbygget en kompetence til at udføre en moderne naturrådgivning, der resulterer i markvildtpleje med biodiversitetspotentialer – i passende tid og rum.

Muligheden for dette er skabt gennem økonomisk støtte fra Aage V. Jensens Naturfond og 15. Junifonden. Hermed kan Markvildtprojektets landskabsregistreringer sammenkøres med DCE's metode anvendt i deres Biowide-projekt. Kort fortalt opnår vi derved gennem projektet "Økologisk Rum og Biodiversitet i det åbne land" at kvalificere en teknisk anvisning for markvildtrådgivningen til bedømmelse af en lokalitets økologiske rum. Sideløbende kvalificeres de aktive plejetiltag der rådgives om, så de optimeres i forhold til at understøtte den brede biodiversitet samtidig med deres funktion i markvildtforvaltningen. Markvildtrådgivningen vil således blive opdateret til det natursyn, der er gældende på 2015-niveau.

## ØKOLOGISK RUM OG BIODIVERSITET



Forfatter

**RASMUS EJRNÆS**, Seniorforsker, DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

**Økologisk rum er et koncept som beskriver variationen i de fysiske-kemiske levevilkår og de biologiske ressourcer – med andre ord er økologisk rum en måde at måle og rangordne områder og landskaber efter hvor mange forskellige levesteder og levemuligheder de byder på.**

I relation til markvildtprojektet er økologisk rum rammen for en dokumentation af den indsats som ydes for at forbedre levemulighederne for markvildtet. I projektet undersøger vi om denne indsats også resulterer i bedre levemuligheder for den brede biodiversitet – alle de tusindvis af andre dyr, planter og svampe som potentielt kan leve i agerlandet og dets småbiotoper.

DCE's andel af dette projekt består i en detaljeret kortlægning af 150 biotoper (levesteder), som er homogene og repræsenterer den variation i økologisk rum som kan observeres i agerlandet i dag. De 150 biotoper er fordelt geografisk jævnt i Danmark på 10 forskellige markvildtlav, 15 biotoper i hvert lav. Kortlægningen består af en beskrivelse af det økologiske rum, en planteliste og en aktiv eftersøgning af insekter. 70 biotoper, 7 i hvert lav, er kortlagt mere intensivt med dataloggere som registrerer luft- og jordtemperaturer samt

luftfugtighed og lysindfald ved jordoverfladen. I den intensive kortlægning indgår også måling af næringsstoffer i plantevæksten, pH i jordbunden og en indsamling af jord til sekvensering for DNA i jorden. Denne sekvensering kan gøre os klogere på hvilket mylder af liv der er i jorden og på jorden i biotoperne. På den måde kan vi også få indblik i diversiteten af de megadiverse grupper af svampe og insekter.

Status lige nu er at feltarbejdet er gennemført henover sommeren, og henover vinteren vil vi gennemføre sekvenseringen af jordprøverne i samarbejde med Center for Geogenetik ved Københavns Universitet og påbegynde analyserne af sammenhængen mellem økologisk rum og biodiversitet.

Viden fra projektet skal bruges til at dokumentere effekten af indsatsen i markvildtlavene for at skabe bedre levevilkår for den vilde natur og også til at kvalificere den rådgivning som Danmarks Jægerforbund leverer ude i markvildtlavene. Det er spændende og det lover godt at der er kommet dette samarbejde i stand mellem lodsejere, praktikere, rådgivere og forskere.



**ØKOLOGISKE RUM OG  
BIODIVERSITET I DET ÅBNE LANDSKAB  
FINANSIERES AF  
AAGE V. JENSEN NATURFOND  
OG 15. JUNI FONDEN.**

# PRÆDATIONSPROJEKTET – REDEPRÆDATION HOS AGERHØNS. STATUS OG FORELØBIGE TENDENSER



Forfatter

**CARSTEN RIIS OLESEN**, Projektleder, Danmarks Jægerforbund

**I perioden 2013-15 er der fanget 161 agerhøns i januar og februar måneder. Heraf er 93 fugle mærket med små radiosendere så de kunne følges gennem forår- og yngleperiode.**

Det primære formål har været at undersøge ynglesucces, dødelighed, hvilke prædatorer der tolder af hønsene, hvor de vælger at placere deres reder samt spredning.

Foreløbige resultater viser at det kun lykkedes for ¼ del af hønsene at få gennemføre rugetiden og få kyllinger.

Det skyldes især prædation fra rovdyr, men i mindre grad også slæt af græsarealer med reder. Ræv og grævling står for knap 1/3 af prædationen, rovfugle for ca. 1/5, huskatte knap 1/5, ilder og mink godt 1/10. 1/10 uidentificeret og den sidste 10'ende del skyldes bl.a. mår, hund og rotte.

Kragefugle har mod forventning ingen rolle spillet i forhold til plyndring af agerhønsere. Det har ikke været muligt at undersøge kragefuglenes effekt i forhold til de daggamle kyllinger, men jo længere kyllingerne skal flyttes

for at finde egnede arealer, jo mere synlige og dermed større risiko for prædation fra luften. Ca. 2/3 af dødeligheden hos de voksne, radiomærkede agerhøns finder sted efter den 1. juni når hønsene ligger på jorden og ruger. Dækning er afgørende for hvor agerhønsene vælger at placere deres reder. Cirka halvdelen placeres i almindelige landbrugsafgrøder som rug og raps.

Næsten ingen agerhøns vælger at ruge tæt på høje træer eller læhegn som giver oversigtsmuligheder for rovfugle. Det dyrkede landskab er i dag blevet mere monotomt end tidligere og det er vanskeligt for agerhønsene både at finde god dækning samt et nærliggende område der egner sig til, at føre kyllingerne til.

Et godt kyllingeområde adskiller sig fundamentalt fra redeområdet. Skal kyllingerne overleve må der ikke være for langt til lysåbne randarealer med større diversitet i flora og insektfauna og dermed føde til kyllingerne.

De agerhøns, som har uheld med første rede, lægger om, og kommer med kyllinger helt hen i juli måned og man skal derfor passe meget på med for tidlig afpudsning af naturarealer.



**PRÆDATIONSPROJEKTET FINANSIERES AF  
JÆGERNES NATURFOND**

## NATUR- OG VILDTVENLIGE TILTAG I LANDBRUGET



Forfatter

**HEIDI BUUR HOLBECK**, Landskonsulent, Natur- og arealforvaltning, SEGES

### Projektet "Natur- og vildtvenlige tiltag i landbruget – udførelse og effekt er et projekt udført i et tæt samarbejde mellem Aarhus universitet og SEGES.

Det overordnede formål er at skabe mere natur i agerlandet via natur- og vildtvenlige tiltag på eller langs markfladen. Der er etableret dyrkningsforsøg der kan dokumentere effekten af tiltagene.

Der er desuden fokus på udbredelsen af eksisterende og ny viden om udformning, placering og varighed af naturtiltag ud til landbrugsrådgivere, landmænd og landbrugsskoleelever. Landbrugsrådgivere har været inddraget i projektet for at optimere viden ud til landmænd om muligheder og effekt af tiltagene.

Målet skal nås ved at bygge bro mellem landmændenes daglige praksis på den ene side og den nyeste viden omkring effektive natur- og vildtvenlige tiltag på den anden side. Der er gennemført markforsøg med markvildtstiltag under Landsforsøgene®.

Markforsøgene har givet mulighed for via monitoring at dokumentere effekter af de tiltag, der er etableret. Projektet vil sikre bedre

samspil mellem den praktiske udførelse og pleje af tiltagene i relation til f.eks. ukrudtstryk og naturværdi.

Naturværdierne er derfor blevet målt via begrebet "det økologiske rum". Der er ikke tidligere lavet konkrete forsøg, hvor effekten af markvildtstiltagene i kombination er vurderet. Derfor kan projektet bidrage med vigtig viden om hvordan agerlandets dyr og planter respondere på, at der bliver etableret markvildtstiltag.

Et modelleringsværktøjet: Animal, Landscape, and Man Simulation System (ALMaSS) er blevet videreudviklet via projektet. Modelværktøjet skal give svar på effekten af forvaltningsrelaterede spørgsmål knyttet til agerlandets dyr. Modelberegningerne kan give anvisninger på optimal placering, effekt, varighed og af natur- og vildtvenlige tiltag.

Samlet er målet, at den nye viden skal skabe større landbrugsmæssig forståelse og interesse blandt omfang landmænd for planlægning og driftsstyring af naturfremmende tiltag på markfladen.

**PROJEKTET ER STØTTET AF 15. JUNI FONDEN**





# PROJEKT HØSTDRAB. ANVENDELSE AF DRONETEKNOLOGI FOR HINDRING AF HØSTDRAB



Forfatter

**CARSTEN RIIS OLESEN**, Projektleder, Danmarks Jægerforbund

## Maskinstationens traktorfører står oftere og oftere over for et grimt syn af et lemlæstet rålam, når de er sendt ud for at tage græsslæt.

I bedste fald dør et påkørt dyr hurtigt, men ofte er traktorførerne udsat for den ubehagelige situation, at skulle indfange og aflive et rålam, der på trods af lemlæstede ben, kæmper vildt for sit liv. Lammene bliver, i de første 14 dage af deres liv, liggende fordi deres muskler ikke er så veludviklede at de kan flygte for ræven. De udsender næsten ingen færd, så ræven finder dem sjældent, men over for en stor landbrugsmaskine der klipper græs spiller strategien fallit.

Droner – små ubemandede luftfartøjer – er blevet populært legetøj til mange formål. En gruppe forskere og udviklere fra Institut for Ingeniør videnskab samt Institut for Agroøkologi ved Aarhus Universitet (AU); Natur & Landbrug

ApS; LMO og Danmarks Jægerforbund har dog sat sig for at bruge dronen til at finde vildtet i græsmarkerne inden høstarbejdet sættes i gang. Dronerne anvendes også til at lægge rovdyrurin ud for at påvirke råen til at hente sine lam forud for græsslæt.

Foreløbigt har forsøg vist, at kombinationen af et luftfartøj, der "ser" lodret ned i vegetationen, samt et varmfølsomt kamera kan identificere rådyrlam. Ud fra de foreløbige resultater mener vi, at metoden vil kunne udvikles til et praktisk brugbart redskab, som vil kunne håndteres af fx en medarbejder på en maskinstation.

Når der spredes skræmmemiddel dagen før græsslæt, så tyder de foreløbige resultater på, at det har den ønskede effekt. Imidlertid kræves flere forsøg før effekten kan verificeres fuldt ud og en praktisk anvendelig metode til spredningen er udviklet. Der søges derfor om økonomisk støtte til at fortsætte arbejdet i samarbejde med bl.a. Århus Universitet.



**PROJEKTET ER STØTTET AF 15. JUNI FONDEN OG NATURSTYRELSEN**

# GRÆNSEOVERSKRIDENDE VILDTFORVALTNING. ADAPTIV VILDTFORVALTNING I PRAKSIS – UDFORDRINGER OG PERSPEKTIVER I PROJEKT KORTNÆBBET GÅS



*Forfattere*

**JESPER MADSEN**, Professor, Aarhus Universitet, Institut for Bioscience



**NIELS ERIK JØRGENSEN**, jæger, Holmsland Jagtforening, Danmarks Jægerforbund

**Svalbards ynglebestand af kortnæbbet gås, som trækker gennem Norge til overvintring i Danmark, Holland og Belgien, er udvalgt som det første europæiske eksempel på international adaptiv forvaltning, udført i regi af Vandfugleaftalen under Bonn-konventionen.**

Der er nedsat en international arbejdsgruppe med repræsentanter fra de fire lande til at tilrettelægge og følge op på planen. Planen koordineres af DCE, Aarhus Universitet (se hjemmesiden for forvaltningsplanen på <http://pinkfootedgoose.aewa.info/>).

Bestandsstørrelsen, som er fordoblet inden for de seneste 10-15 år, og i dag tæller over 80.000 individer, skal forsøges stabiliseret på et niveau på omkring 60.000. Dette bestandsmål er sat for at holde markskader på et acceptabelt niveau, undgå at gæssene gør skade på Svalbards sårbare tundravegetation og samtidig sikre bestandens bæredygtighed.

Bestandsmålet skal opretholdes ved hjælp af jagt, som skal reguleres op og ned i en aftale mellem Danmark og Norge, hvor arten har jagttid.

Planen er adaptiv, fordi der herser en del usikkerhed om dynamikken i bestanden af

kortnæbbede gæs og deres anvendelse af rasteplasser på trækvejen; derfor er der også usikkerheder omkring konsekvenser af forskellige forvaltningstiltag, såsom hvordan bestanden vil respondere på intensiveret jagt og hvorvidt bestandsreduktion er effektiv i forhold til at reducere markskader. Den adaptive jagtforvaltning blev sat i gang i sommeren 2013.

På baggrund af mange års data om bestandsudvikling, yngleproduktion, overlevelse og jagtudbytte i Danmark og Norge, er der udviklet en matematisk model til at forudsige, hvor mange gæs der kan nedlægges i den kommende jagtsæson. Modellen estimerer også, hvor mange gæs der optimalt skal nedlægges i en 3-års periode for at nå bestandsmålet. De tre år er valgt, fordi det er det interval, som jagttidsrevisioner normalt foretages med i Danmark.

Hvert forår opdateres modellen med de nyeste informationer om bestandsstørrelsen (som opgøres ved en internationalt koordineret tælling i starten af maj), den forgangne sæsons jagtudbytte (som leveres i maj via online-indrapporteringer i Norge og i stigende grad i Danmark) og temperaturer og udbredelse af sne på Svalbard i slutningen af maj, som fås fra vejrstationer og satellitbilleder. Sneudbredelsen

giver et mål for, hvor mange unger der kan forventes produceret.

I en sæson med tidligt forår og hurtig sneafsmeltning på Svalbard produceres der således flere unger, og der kan skydes flere gæs i den efterfølgende jagtsæson. I foråret 2013 blev bestanden opgjort til et rekordstort antal på 81.600 individer, og der blev i jagtsæsonen 2012/13 nedlagt cirka 8900 kortnæbbede gæs i Danmark og 2200 i Norge, i alt 11.100.

Temperaturerne på Svalbard i maj 2013 lå tæt på langtids-gennemsnittet. Der forventedes således en moderat ungeproduktion. Modelberegningen vurderede, at der i de kommende tre års jagtsæsoner årligt skal nedlægges cirka 15.000 gæs for at nå bestandsmålet. Der er med andre ord udsigt til, at jægerne kan skyde flere gæs i de kommende år. Det ser dog også ud til, at jagten er ved at nå et niveau, hvor den vil stabilisere bestandstørrelsen.

Med henblik på at få bestanden til at bevæge sig mod bestandsmålet inden for 2-3 år blev det anbefalet, at jagttiden i Danmark blev udvidet med januar på landjorden, og at der blev iværksat en bedre organisering af jagten ved hjælp af frivillige aftaler.

#### **Aftale om fordeling af udbytte**

Hvis det viser sig, at jagten bringer bestandstørrelsen ned omkring de 60.000 individer, skal der indgås aftaler mellem Danmark og Norge om en rimelig fordeling af udbyttet ud fra en årlig "kvote." Indstillingen fra dansk side er, at jagtsæsonens længde skal være måden at regulere på, mens den norske anbefaling er at lave en løbende registrering af jagtudbyttet via en app, og når den tildelte kvote er nået, stoppes jagten ved en administrativ beslutning.

Ud fra de senere års jagtudbytte i Norge og Danmark er det indstillet at Norge får 30% af den årlige kvote, Danmark 70%. Det er første gang i europæisk vildtforvaltning, at der er truffet sådan en aftale om fordeling af udbyttet af en vildtart.

#### **Januar-jagten gjorde et udslag**

De jyske gåsejægere udnyttede jagtmuligheden i januar 2015, hvilket førte til et samlet jagtudbytte på 15.000 i Danmark og Norge. Ved den efterfølgende bestandsregistrering i starten af maj 2015 blev det vurderet at bestanden var faldet til 59.000 individer.

Ud fra vurdering af sneforholdene på Svalbard i maj 2015 er det vurderet at det bliver en halv sløj ynglesæson i år, hvilket fører til, at der i den

kommende jagtsæson ikke kan skydes så mange gæs, hvis bestanden skal holdes på bestandsmålet på 60.000 i maj 2016; fordelingen mellem Norge og Danmark er 2000 og 4700 nedlagte gæs.

Det betyder, at der er truffet beslutning om, at januarjagten i Danmark rulles tilbage i denne jagtsæson, og i Norge bliver der gjort forsøg på at lave en løbende indrapportering af udbyttet af kortnæbbet gås, og når kvoten på de 2000 er nået, bliver jagten stoppet.

Til næste sommer laves der en ny evaluering, og forudsiges der at blive en god ynglesæson, kan januarjagten åbnes igen, og de norske jægere kan skyde flere fugle.

#### **Fokus på anskydninger**

Den internationale forvaltningsplan lægger også vægt på, at anskydninger skal holdes på et lavt niveau. Naturstyrelsen og Danmarks Jægerforbund har sat gang i en ny kampagne for at reducere anskydninger. De norske myndigheder og jægere er opmærksomme på et tilsvarende behov. Også her bliver der behov for fælles internationale aftaler.

Indstillingen fra den internationale arbejdsgruppe er, at målet er, at der sker en fortsat reduktion i frekvensen af gæs med hagl i kroppen. Nye resultater fra gennemlysning af gæs bliver offentliggjort i dette efterår.

#### **Forsøg med frivillige aftaler – projekt Forbedret Gåsejagt**

Størstedelen af jagten på kortnæbbet gås udføres af jægere, som enten ejer eller lejer jagten på privatejede landbrugsarealer. Hvis jagten kan organiseres bedre, kan der opnås flere fordele, som vil støtte op om den internationale forvaltningsplan.

For det første kan det føre til færre forstyrrelser, så gæssene bedre kan udnytte de tilgængelige føderessourcer på stubmarker, hvor de ikke gør skade på afgrøder.

For det andet kan organiseringen forøge jagtudbyttet. For det tredje kan en bedre organisering føre til færre anskydninger. Både i Norge og Danmark udføres der forsøg med forskellige former for organisering.

I Danmark udføres Projekt Forbedret Gåsejagt i et samarbejde mellem Aarhus Universitet, Danmarks Jægerforbund og lokale lodsejere i Nord- og Vestjylland (se <http://kortnaeb.au.dk>).

Forsøgene blev startet i 2012, og den sidste sæson er netop gået i gang. Projektet, som støttes af 15. Junifonden, afrapporteres i 2016.

”Projekt forbedret Gåsejagt” gennemføres i Danmark i tre områder: 1. Lund Fjord ved Vejlerne 2. Stadil Fjord ved Ringkøbing og 3. Skjern Å ved Skjern.

Områderne er, gennem frivillige aftaler, opdelt i blokke hvor jagtudøverne i de respektive blokke er samlet i laug. Formålet med at opdele i blokke og tilhørende laug er at jagten koordineres således at der i et større sammenhængende område aftales hvornår der må afholdes jagt og hvornår der skal være jagtfred. Meningen med ordningen er at opnå en mere effektiv jagt med en væsentlig lavere forstyrrelsesgrad.

Jagtlaugene har haft stor medindflydelse på ordningen og der er efter hver sæson foretaget evalueringer og fintrimning af ordningen.

Desuden har organiseringen bevirket at der forsøgsområderne imellem er opstået et uformelt dialogforum hvor aktuelle emner i forbindelse med forsøget drøftes. Dette tværgående samarbejde har givet mulighed for overordnet at fremsætte forslag og synspunkter til aktuelle problemstillinger i forhold til det internationale forsøg.

En anden meget vigtig del ved ”Projekt Forbedret Gåsejagt” er at finde frem til metoder til nedbringelse af anskudninger. Hertil er der i forsøgsområderne afholdt kurser med fokus på hvilke situationer der giver anskudninger og hvilke der ikke gør.

Kurserne giver oplæring i opstilling af lokkegæs og brug af lokkekald så gæssene ledes ind på kort skudhold. Desuden gives oplæring i brug af skjul, samt vejledning i anvendelse af korrekt ammunition, via hastighedstest af haglpatroner, hagldækning og anbefaling af haglstørrelser. Kurserne har vist sig meget virkningsfulde, og de jægere som har taget læringen til sig, har fået værktøjer som dels giver større udbytte dels et lavere patronforbrug pr nedlagt gås.

”Projekt forbedret Gåsejagt” har givet mulighed for dialog på tværs af skel, det er blevet nemmere at drøfte forskellige problematikker omkring gåsejagten; desuden er der gradvist begyndt at opstå et større fællesskab omkring afholdelse af jagterne.

**En udfordring:** den rekreative værdi ved trækjagt / gåsejagt ligger for mange i at have friheden til selv at bestemme hvornår man

uafhængigt af andre ønsker at tage på jagt, frem for det at skyde mange gæs. Så formen i ”Projekt forbedret Gåsejagt” er lidt et kompromis, men generelt har mange jægere, som deltager i projektet taget positivt imod ordningen. En anden udfordring har været at have tovholdere på ordningerne; det er en stor og ressourcekrævende opgave.

**Fordele:** Færre forstyrrelser. Mere effektiv jagt. Færre anskudninger. Større indflydelse på beslutninger både lokalt og nationalt. Bedre dialog på tværs af skel. Forsøget har desuden vist at det er muligt ved jagt at stabilisere en bestand til et bæredygtigt niveau.

### Perspektiver

Den adaptive forvaltningsplan for kortnæbbet gås har allerede vist sig at være en succes, idet bestandsmålet er nået, og jagten har haft den ønskede effekt. Effekten kom hurtigere end forventet, og det kan der være flere forklaringer på, enten fordi registreringerne af bestands størrelse er forbundet med usikkerhed, eller fordi vores bestandsmodeller ikke fanger op på nye udviklinger i bestanden.

Men det adaptive koncept har vist sin værdi, fordi det har været muligt at justere jagten - først op og nu ned. Det bliver et ’give-and-take’ i de kommende år, og det er ekstremt vigtigt, at gåsejægerne kan se meningen med de løbende justeringer, således at de kan se, at de får en ’fair deal’, og at de har et ansvar i en forvaltningsmæssig sammenhæng.

Det er også vigtigt, at det administrative beredskab til at lave de løbende ændringer er på plads, og at kommunikationen er effektiv. Det skal der fortsat arbejdes på.

For jægerne har jagten en meget stor rekreativ værdi, og derfor ser jægerne i forsøget også en mulighed i at få lov til at vise, at jagt er en god metode til via det adaptive princip at stabilisere bestande til et bæredygtigt niveau. Dog er det vigtigt at argumenter og underbyggelse er betinget af faglige og saglige argumenter og at alle er loyale omkring de aftaler som er indgået.

Det er desuden vigtigt, at alle aktører er fuldt bevidst og afklaret omkring opgavens omfang og at fornødne resurser er til rådighed. Er disse ting på plads vil det adaptive princip finde forståelse blandt gåsejægerne.

**JAGTPROJEKTET ER STØTTET AF 15. JUNI FONDEN,  
DANMARKS JÆGERFORBUND OG AARHUS  
UNIVERSITET**



## REGULERINGSARBEJDET – STATUS FOR MÅRHUNDE- OG MINKINDSATSEN

---



Forfattere:

**PETER SMÆRUP**, Projektleder Danmarks Jægerforbund



**MARIE FANGEL CLEEMANN**, Forstfuldmægtig, Naturstyrelsen

### **Danmarks Jægerforbund udvikler og organiserer et landsdækkende korps af reguleringsjægere, som samarbejder med kommuner, lodsejere og myndigheder om regulering af skadevoldende vildt, herunder mårhund og mink.**

Indsatsen består i opstartsfasen af; rekruttering, uddannelse og organisering af reguleringsjægere, med ophæng i de lokale jægerråd.

Efterfølgende driftsfasen skal sikre effektiv regulering i de områder og lokaliteter, hvor der er problemer med skadevoldende vildt.

DJ samarbejder med Nationalpark Vadehavet om et reguleringsprojekt, der skal beskytte den naturlige fauna i 4 særligt udpegede indsatsområder samt en generel regulering af skadevoldende vildt i Nationalparkens område. Arbejdet foretages af lokale frivillige jægere, i de 4 vadehavskommuner.

Naturstyrelsens indsatsplan mod mårhund udløber med udgangen af 2015. COWI har evalueret indsatsplanen og anbefaler, at indsatsen fortsættes.

Metoderne, der er i brug i indsatsen, er steriliserede mårhunde med GPS-halsbånd (de såkaldte judasdyr), fælder, baitpladser og anstandsagt, natur- og kunstgrave m.m. Metoder, der supplerer hinanden godt. Det er derudover tilladt at regulere mårhund året rundt, nattilladelse kræver dispensation fra

Naturstyrelsen. Naturstyrelsen er i gang med en beslutningsproces om indsatsen efter udløb af indsatsplanen. DJ samarbejder med NST om mårhundeprojektet ifm. den nationale handleplan.

DJ har 24 frivillige mårhundereguleringsjægere, der har gennemført en særlig uddannelse som kvalificerer dem til at løse opgaver så som; verificering af observationer, oprettelse af foder-/kameraplads, rådgivning til borgere, jægere og lodsejere, klargøring af fangster, opsætning af fælder osv.

Naturstyrelsen offentliggjorde i 2012 forvaltningsplanen for mink. I denne plan er der fokus på dels at koncentrere indsatsen i særligt udvalgte indsatsområder, hvor der vurderes at være en positiv effekt af bekæmpelsen af mink på især jordrugende fugle, og dels anvendelse af slagfælder placeret primært på flydeplatforme. Brug af slagfælder kræver dispensation fra Naturstyrelsen.

Derudover anvendes der også i stort omfang levende-fangst fælder med sms-moduler. På nuværende tidspunkt er der i tilknytning til forvaltningsplanen udvalgt ca. 40 særlige indsatsområder og tilknyttet over 100 frivillige minkfangere. Der er inden for de særlige indsatsområder fanget ca. 450 mink i perioden fra 2012 -2015.

DJ samarbejder med NST om den nationale indsatsplan for mink. DJ har gennemført rekruttering og uddannelse af frivillige minkfangere. Minkfangerne er repræsenteret ved både jægere og andre naturbrugere, fx ornitologer og andre lokale borgere.

DJ har været med til at teste og udvikle på de fangstsystemer, som anvendes i projektet.

DJ arbejder generelt på at sikre samarbejde om regulering på tværs af de forskellige interesseorganisationer og myndigheder. Vi har et samarbejde med vore nabolande og udveksler erfaringer med dem mht. test og implementering af nye, innovative metoder.

Der er planlagt en serie studiebesøg til bl.a. Storbritannien, Tyskland og Sverige i foråret 2016.



**REGULERINGSINDSATSEN I DANMARKS  
JÆGERFORBUND FINANSIERES AF DANSKE  
MINKAVLERE OG DANMARKS  
JÆGERFORBUND**

**MÅRHUNDEPROJEKTET FINANSIERES AF  
NATURSTYRELSEN**

## OPSAMLING OG AFDÆKNING AF OMRÅDER, HVOR DER ER BEHOV FOR MERE VIDEN I RELATION TIL PRAKTISK VILDTFORVALTNING.

Forsamlingen efterspurgte mere viden inden for følgende emner:

### Agerhøns

Har sprøjtning af landbrugsarealer en effekt på livsbetingelserne for agerhøns?

#### Faglig kommentar

Flere udenlandske og danske undersøgelser viser, at sprøjtefrie randzoner kan give bedre livsbetingelser for dyrelivet i marken, og samtidig øge naturindholdet generelt. Konkret findes engelske undersøgelser der påviser markant bedre kyllingeoverlevelse hos agerhøns ved udlægning af 6 meter brede sprøjtefrie randzoner i marker.

### Råvildt

Der efterspørges mere viden om råvildtsygen.

#### Faglig kommentar

Det bemærkes, at den såkaldte råvildtsyge sandsynligvis har sammenhæng med forvaltningen. De steder hvor råvildtsygen er registreret, har der typisk været en tæt bestand, som har oversteget terrænets naturlige bæreevne, og bl.a. givet anledning til mange parasitbelastede dyr. Fodring vil forværre omfanget af råvildtsyge, da man bringer mange dyr sammen på et lille område og dermed øger parasitbyrden hos det enkelte dyr. Det handler om, at tilpasse bestanden af råvildt. I tilfælde af, at der også er andre hjortevildtarter, at sikre sig en bestandstæthed i balance med områdets bæreevne.

Det faktum, at bestanden på Fyn endnu ikke har rejst sig og sygdommen stadig forekommer efter mere end 10 års forløb tyder imidlertid på, at der er faktorer i problemkomplekset som vi endnu ikke kender.

### Antropologi

Vi mangler viden om hvad der motiverer jægere til at indgå i samarbejde om vildtforvaltning, og hvordan vi når helt ud til den enkelte jæger med budskaber. Et konkret forskningsprojekt om anvendelsen af forskningsbaseret vildtforvaltnings viden blandt jægerne er jo oplagt. Hvordan får vi mennesker til at føre de ting ud i livet, som alle gode kræfter er enige om er de rigtige?!

#### Faglig kommentar

Det er uden tvivl væsentligt, at fokus i fremadrettede projekter indbefatter de menneskelige dimissioner. De fleste vildtforvaltningsproblemstillinger relatere sig ofte til menneskelige holdninger, og deres løsninger er ofte afhængig af samarbejde og dialog.

### Formidling til landbruget

Der efterlyses mere formidling til landbruget omkring de muligheder der for at tage hensyn til vildtet i driften af jorden. Det blev foreslået, at der udarbejdes et indstik til Jæger omhandlende muligheder for natur- og vildtpleje i landbruget, som jagtlejere kunne udlevere til inspiration for deres jagtudlejere – landmænd.

#### Faglig kommentar

I samarbejde med andre grønne organisationer arbejdes der målrettet på at skabe bedre muligheder for at landbruget kan integrere natur- og vildtpleje, og resultaterne forventes snart at blive en del af de fremadrettet rammevilkår for landbruget. Og ideen med indstik er taget med en den samlede videre overvejelse om hvordan vi får budskaber ud.

### Uddannelse af landbruget

Der opfordres til at påvirke landbrugets uddannelser, så natur- og vildtpleje indgår som en del af den obligatoriske undervisning.

#### Faglig kommentar

Der er fokus på det, og vi afventer resultater af indledende dialoger med forskellige organisationer.

### Viden opsamling adaptiv forvaltning

Der opfordres til at vi sikre en struktur for opsamling af viden og erfaringer med adaptiv forvaltning.

Forskning i adaptiv forvaltning af hjortevildt på lokalt niveau. Dokumentation af årsag og effekt på bestande.

*Faglig kommentar*

Den adaptive forvaltning er vejen frem for nogle af de vildtforvaltningsproblemstillinger, som vi står overfor, hvorfor opsamling af viden er vigtig.

**Indvandrede vildt**

Undersøgelser af indvandrede dyr i lokale økosystemer, er også interessant. Kronvildt i egne hvor det endnu ikke er nået til, bæver (hørt fra salen). Ulv og betydningen af landscape of fear - igen forskningsbaseret viden om påvirkning af økosystemerne (adfærdsændringer

blandt byttedyr) og måske konkrete landskabsforandringer på sigt (Yellow Stone).

*Faglig kommentar*

Emnet er meget aktuelt og relevant.

**Vildsvin**

Bestande af vildsvin spreder sig langsomt og vi vil forventeligt skulle forholde os meget konkret til dets indvandring.

*Faglig kommentar*

Emnet er meget aktuelt og relevant.





## KONKLUSION

---

**Det var meget positivt, at opleve hvordan spørgelysten ikke fejlede noget under konferencen, hvilket vi tager, som et tegn på interesse! Vi håber, de der deltog fik ny viden med sig hjem, og de der har læst denne fagrapport har fået et indblik i de projekter, vi arbejder med pt. i Jægerforbundet.**

I Jægerforbundet arbejder vi fortsat på at blive klogere, og nye projekter ligger allerede i støbeskeen. De input vi har fået fra konferencen omkring hvilke områder, der er brug for mere viden på, vil nu blive taget med i Danmarks Jægerforbunds videre arbejde omkring tilvejeblivelsen af nye projekter. Vi vil fortsat arbejde med en bred faglig vifte af aktiviteter og de mange emner på konferencen har givet inspiration til at fortsætte arbejdet med at omsætte faglig viden til praktiske tiltag i felten.

Danmarks Jægerforbund har et ønske om løbende at indhente viden, som helt konkret kan ændre livsbetingelserne for vildtet i en positiv retning. Det vil vi arbejde videre med herfra.



## BILAG

---

### VIDEN OG ERFARING FRA AKTUELLE VILDTFORVALTNINGSPROJEKTER – EN FAGLIG KONFERENCE OM JÆGERNES VIDENS OPSAMLING

Danmarks Jægerforbund gennemfører eller deltager i en række jagt- og vildtfaglige projekter, og ønsker at dele viden og erfaringer fra disse projekter. Vi vil derfor gerne invitere til nedenstående konference.

<b>Tid:</b>	Den 22. september 2015 kl. 10.00 – 16.00
<b>Sted:</b>	Kalø Økologisk Landbrugsskole Skovridervej 3, Kalø, 8410 Rønne
<b>Målgruppe:</b>	Medlemmer af Danmarks Jægerforbund, fagfolk der arbejder med jagt, vildt- og naturforvaltning på myndighedsniveau, i interesseorganisationer samt på bedriftsniveau.
<b>Tilmelding:</b>	På <a href="http://www.jaegerforbundet.dk/tilmelding2015">www.jaegerforbundet.dk/tilmelding2015</a> inden den 10. september
<b>Pris:</b>	kr. 950,-. For medlemmer af Danmarks Jægerforbund kr. 350,-
<b>Konferenceleder:</b>	Niels Søndergaard, Jagtfagligchef/Afdelingschef Rådgivning & Uddannelse, Danmarks Jægerforbund

#### PROGRAM

---

kl. 09.30 – 10.00	Ankomst, registrering og kaffe
kl. 10.00 – 10.15	Velkomst og introduktion til konferencen v/jagtfaglig chef Niels Søndergaard, Danmarks Jægerforbund
Kl. 10.15 – 10.45	Markvildtprojektet – hvor er vi, og hvor er vi på vej hen? v/markvildtrådgiver Thomas Iversen, Danmarks Jægerforbund
Kl. 10.45 – 11.15	Økologiske rum og biodiversitet i det åbne landskab. Status og foreløbige tendenser v/biolog/jagtkonsulent Bent O. Rasmussen, Danmarks Jægerforbund og seniorforsker Rasmus Ejrnæs DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet
Kl. 11.15 – 11.45	Prædationsprojektet – redeprædation hos agerhøns. Status og foreløbige tendenser v/projektleder Carsten Riis Olsen, Danmarks Jægerforbund
Kl. 11.45 – 12.15	Forskningsprojekt: Natur- og vildtvenlige tiltag i landbruget v/ landskonsulent, Natur- og arealforvaltning Heidi Buur Holbeck, SEGES og Jørn Pagh Bertelsen, DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

- Kl. 12.15 – 13.00      Frokost
- Kl. 13.00 – 13.30      Projekt høstdrab. Anvendelse af droneteknologi for hindring af høstdrab v/projektleder Carsten Riis Olsen, Danmarks Jægerforbund
- Kl. 13.30 – 14.15      Grænseoverskridende vildtforvaltning. Adaptiv vildtforvaltning i praksis – udfordringer og perspektiver i projekt kortnæbbet gås v/professor Jesper Madsen, DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet og jæger Niels Erik Jørgensen, Holmsland Jagtforening
- Kl. 14.15 – 14.45      Kaffe
- Kl. 14.45 – 15.15      Reguleringsarbejdet – status for mårhunde- og minkindsatsen v/projektleder (Mårhund) Peter Smærup, Danmarks Jægerforbund, projektleder LIFE REDCOHA (Mink) Uffe Strandby, Naturstyrelsen og projektleder (Mårhund) Marie Fangel Cleemann, Naturstyrelsen
- Kl. 15.15 – 16.00      Opsamling og afdækning af områder, hvor der er behov for mere viden i relation til praktisk vildtforvaltning. v/jagtfaglig chef Niels Søndergaard, Danmarks Jægerforbund
- Kl. 16.00                Afslutning